

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์การเกษตร เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งและดำเนินการโดยสมาชิกเกษตรกรในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ภายใต้คำแนะนำและส่งเสริมของสหกรณ์จังหวัดและสหกรณ์อำเภอ มีกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์เป็นผู้บริหารและดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ทั้งด้านการผลิตและการตลาด เพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของสมาชิกให้สูงขึ้น ในปัจจุบันนี้สหกรณ์การเกษตรถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่รัฐบาลมุ่งใช้ในการพัฒนาการเกษตร และพัฒนาชนบทอันเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ (เกรียงศักดิ์ 2528:59) โดยมีเป้าหมาย 4 ประการคือ เพื่อเพิ่มรายได้ต่อหัว เพื่อกระจายรายได้ เพื่อเพิ่มมาตรฐานทางสังคมและการศึกษาของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้นนั่นเอง จะเห็นได้ว่าสหกรณ์การเกษตรก่อให้เกิดขบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่การมีประสิทธิภาพด้านรายได้รวมทั้งมาตรฐานทางสังคมและการศึกษา ซึ่งล้วนเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ การตั้งสหกรณ์การเกษตรมุ่งจะทำให้เกษตรกรได้มีการรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มโดยมีนโยบายให้มีสมาชิกทุกคนร่วมกัน รับผิดชอบในเงินกู้ที่ยืมจากสหกรณ์การเกษตรและทำให้มีอำนาจในการต่อรองในการดำเนินธุรกิจว่าจะอยู่ในรูปการรวบรวมผลผลิตออกขาย หรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นมาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูก รวมทั้งส่งเสริมความรู้ทางด้านเกษตรแก่สมาชิก นอกจากนี้การรวมกลุ่มยังมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยมของเกษตรกรเองด้วย

สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ได้ก่อตั้งปี พ.ศ.2482 ในรูปสหกรณ์หาทุนไม่จำกัดสินใช้ ต่อมาปี 2514 สหกรณ์หาทุนจำนวน 21 สหกรณ์ได้ควบเข้าด้วยกัน มีสมาชิกจำนวน 395 คน เป็นประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2514 ได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การเกษตรเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2514 ได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 เป็นสหกรณ์ชนิด " จำกัด " มีชื่อว่า สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด จะได้ดำเนินธุรกิจตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2514 เป็นต้นมา มีทุนดำเนินงานสมัยเริ่มแรก 4.5 ล้านบาท จนถึงปัจจุบันนี้ปี 2542 สหกรณ์มีสมาชิกทั้งสิ้น 2,301 ครัวเรือนแบ่งเป็น 28 กลุ่ม ทุนดำเนินงาน 161 ล้านบาท สหกรณ์มีกำไรสุทธิ 7.85 ล้านบาท (สหกรณ์เกษตรสารภี : 2543)

การศึกษาครั้งนี้ต้องการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ จะทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรมีคุณลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนความต้องการ หรือ เหตุผลที่แตกต่างไปจากผู้ไม่เป็นสมาชิกอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งในเรื่อง การให้บริการและการกำหนดระเบียบข้อบังคับหรือคุณสมบัติในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรให้มีเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกมากขึ้น เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่ยากจนสามารถใช้บริการอย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบทส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาขึ้นนั่นเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของเกษตรกรในการเข้าเป็นสมาชิกและไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ของสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด

ประโยชน์ที่จะได้รับ

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสหกรณ์ ตลอดจนปรับปรุงแนวทางในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยให้โอกาสเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกได้เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพิ่มมากขึ้น

สมมุติฐานการวิจัย

คุณลักษณะด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งมีสภาพพื้นที่ อุดมสมบูรณ์เหมาะทำการเกษตรเป็นอย่างยิ่งทั้งเป็นศูนย์กลางการ ตลาดในการรับซื้อผลิตผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จะศึกษา ประชากรที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ประชากรออกเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร สารภี จำกัด ซึ่งเป็นครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดในอำเภอสารภี 22,919 ครัวเรือน การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 1 จากครัวเรือนทั้งหมด (กานดา, 2530) ได้จำนวนประชากรตัว อย่างในการศึกษาวิจัย 230 ตัวอย่าง

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะวิจัยในเรื่อง คุณลักษณะปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการโดย ออกแบบสัมภาษณ์และสัมภาษณ์เกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสุ่มตัว อย่างเพียง 6 ตำบล

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คุณลักษณะทางเศรษฐกิจ

- รายได้รวม
- การถือครองที่ดิน
- การมีสิ่งอำนวยความสะดวก
- การมีเครื่องจักรกลการเกษตร
- หนี้สินที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- การพักชำระหนี้

2. คุณลักษณะทางสังคม

- อายุ
- ขนาดครัวเรือน
- การได้รับข่าวสารการเกษตรและสหกรณ์
- การมีความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์

- การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจ
- ทักษะคนที่ติดต่อสหกรณ์
- ความต้องการเงินทุนในอนาคต

นิยามศัพท์

“คุณลักษณะทางเศรษฐกิจ” หมายถึง รายได้ที่เป็นเงินสด รายจ่ายที่เป็นเงินสด สินทรัพย์ ภาระหนี้สิน การใช้แรงงาน การถือครองที่ดิน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการมีเครื่องจักรกลทางการเกษตรของเกษตรกร

“คุณลักษณะทางสังคม” หมายถึง อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ขนาดครัวเรือน การติดต่อสื่อสาร การย้ายถิ่นที่อยู่ การเป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจ ตลอดจนความรู้และทัศนคติ หรือความต้องการในเรื่องต่างของเกษตรกร

“สหกรณ์” หมายถึง สหกรณ์สารภี จำกัด อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

“สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด” หมายถึง ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกของ สหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด ตามข้อบังคับของสหกรณ์

“ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด” หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพทางการเกษตรในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ได้เข้าเป็นสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัด

“รายได้รวม” หมายถึง จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดต่อปีของเกษตรกรที่เป็นเงินสดคือ รายได้จากการเกษตรซึ่งได้จากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์และรายได้นอกการเกษตรซึ่งได้จากเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าขาย และการประกอบการอาชีพอื่น

“การถือครองที่ดิน” หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เกษตรกรที่มีสิทธิในการใช้การเป็นเจ้าของและสิทธิในสัญญาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรในปัจจุบัน โดยคิดหน่วยวัดเป็นไร่

“การมีสิ่งอำนวยความสะดวก” หมายถึง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นของตนเอง คือ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานยนต์ รถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถบรรทุก วิถี สเตอร์โอ โทรทัศน์ วิทยุ พัดลม ตู้เย็น เต้าแก๊ส หม้อหุงข้าวไฟฟ้า เตาไรต์ไฟฟ้า จักรเย็บผ้า หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น โดยวัดค่าเป็นคะแนนตามจำนวนชนิดของสิ่งที่มีเกษตรกรมี

“การมีเครื่องจักรกลทางการเกษตร” หมายถึง การที่เกษตรกรได้มีเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่เป็นของตนเอง สำหรับใช้ในการผลิตทางการเกษตร คือ เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช

เครื่องสีผ้า เครื่องสีเมล็ดพืช เครื่องนวดข้าวและถั่วเหลือง เครื่องสูบน้ำ รถไถเดินตาม รถแทรกเตอร์ รถเกษตรดัดแปลง หรือ เครื่องจักรกลประเภทอื่นที่ใช้ในการเกษตรโดยวัดค่าเป็นคะแนนตามจำนวนชนิดของเครื่องจักรกลที่เกษตรกรใช้

“ หนี้สินที่มีอยู่ในปัจจุบัน ” หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรกู้จากแหล่งต่าง ๆ เมื่อนำมาใช้ในการเกษตรและใช้จ่ายในครอบครัว แล้วยังค้างชำระหนี้ในปัจจุบันนี้

“ อายุ ” หมายถึง อายุเกษตรกรในปัจจุบัน

“ ขนาดของครัวเรือน ” หมายถึง จำนวนบุคคลทั้งหมดในครอบครัวของเกษตรกร

“ การได้รับข่าวสารเกษตรและสหกรณ์ ” หมายถึง จำนวนความถี่ที่เกษตรกรได้ติดต่อหรือรับข่าวสารการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ เช่น

1. บุคคลท้องถิ่น
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเอกชนที่เข้ามาติดต่อเพื่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชน
3. สื่อสื่อบุคคลที่สามารถแสวงหาความรู้ ข่าวสารได้

“ ความรู้ในเรื่องสหกรณ์ ” หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรในระยะเบื้องต้น บังคับและลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

“ ทัศนคติที่มีต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ” หมายถึง ความรู้สึกหรือ ความคิดเห็นที่เกษตรกรมีต่อสหกรณ์การเกษตรสารภี จำกัดทั้งในด้านบวกและลบ

“ ความต้องการเงินกู้ในอนาคต ” หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรต้องการกู้ยืมเพื่อใช้ประกอบกิจการในปีต่อไป

“ การเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น ” หมายถึง การมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ในส่วนของท้องถิ่น

“ การเป็นคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน ” หมายถึง การที่ได้รับเลือกคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านสตรี ในการที่พัฒนาสวนของกลุ่มสตรีภายในกลุ่ม